

CZYNNIKI SZKODLIWE W ŚRODOWISKU PRACY

Czynniki szkodliwe w środowisku pracy – to czynniki, których oddziaływanie na pracującego prowadzi lub może prowadzić do utraty zdrowia, choroby zawodowej lub innego schorzenia. W zależności od poziomu oddziaływania lub innych warunków czynnik szkodliwy może stać się niebezpieczny, np. hałas.

Główne kategorie czynników szkodliwych to:

Czynniki fizyczne, np.:

- hałas, hałas ultradźwiękowy,
- drgania mechaniczne/wibracja,
- ciśnienie różne od atmosferycznego,
- oświetlenie sztuczne,
- promieniowanie jonizujące, laserowe, nadfioletowe, podczerwone,
- pole elektromagnetyczne,
- mikroklimat.

Czynniki chemiczne, np.:

- substancje toksyczne,
- drażniące,
- uczulające,
- rakotwórcze, mutagenne, upośledzające funkcje rozrodcze.

Pyły, np.:

- pyły pochodzenia organicznego,
- pyły pochodzenia chemicznego,
- pyły drewna.
-

Czynniki biologiczne, np.:

- grzyby,
- bakterie,
- wirusy,
- pierwotniaki.
-

Wyniki badań czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy mają decydujący wpływ na termin następnych badań oraz podjęcie stosownych środków mających na celu ochronę pracowników.

Zgodnie z Rozporządzeniem z dnia 2 lutego 2011r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166, ze zm.).

- Pracodawca wskazuje czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, dla których wykonuje się badania i pomiary,
 - Pracodawca zapewnia wykonanie badań i pomiarów czynnika szkodliwego dla zdrowia w środowisku pracy, nie później niż w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia działalności,
 - Pracodawca niezwłocznie informuje pracowników narażonych na oddziaływanie czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy o aktualnych wynikach badań i pomiarów oraz udostępnia im te wyniki i wyjaśnia ich znaczenie,

- Badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy wykonują laboratoria, które uzyskały akredytację w tym zakresie na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935),
- Wyniki badań i pomiarów pracodawca przechowuje przez okres 3 lat, licząc od daty ich Wykonania,
- Pracodawca prowadzi na bieżąco rejestr czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy (wzór poniżej)
- Pracodawca wpisuje na bieżąco wyniki badań i pomiarów czynnika szkodliwego dla zdrowia do karty badań i pomiarów, (wzór poniżej)
- W przypadku likwidacji zakładu pracy, pracodawca niezwłocznie przekazuje rejestr oraz kartę właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu,
- Pracodawca przechowuje rejestr oraz karty przez okres 40 lat, licząc od daty ostatniego wpisu.

CZYNNIKI RAKOTWÓRCZE I MUTAGENNE W ŚRODOWISKU PRACY

Podstawa prawna:

1. Art. 222 ustawy z dnia 26 czerwiec 1974r. Kodeks Pracy (t.j. Dz. U. z 2022r., poz. 1510)
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (t.j., Dz. U. z 2021 r., poz. 2235).

Obowiązki pracodawcy:

1. Informować pracownika o opakowaniu, zbiorniku i instalacji zawierających substancje chemiczne, ich mieszaniny lub czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także o wymaganiach dotyczących oznakowania i znakach ostrzegawczych;
2. Przeprowadzać okresowe szkolenia pracownika w zakresie:
 - ryzyka dla zdrowia, jakie wynika z oceny narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i dodatkowego ryzyka wynikającego z palenia tytoniu, oraz środków ostrożności, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia tego narażenia,
 - wymagań higienicznych, które powinny być spełnione w celu ograniczenia narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
 - konieczności używania środków ochrony indywidualnej, w tym odzieży ochronnej,
 - działań zapobiegających wypadkom oraz działań koniecznych do podjęcia przez pracowników, w tym pracowników pełniących obowiązki ratownicze, podczas działań ratowniczych oraz wypadków.
3. Zapewnić udział pracowników lub ich przedstawicieli w projektowaniu i realizacji działań zapobiegających narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym lub ograniczających poziom tego narażenia;
4. Umożliwić pracownikom i ich przedstawicielom kontrolę stosowania wymagań określonych w rozporządzeniu oraz w innych przepisach regulujących zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;
5. Prowadzić rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
6. Prowadzić rejestr pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i przechowywać go przez okres 40 lat po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazać właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu;

7. Przekazać informację o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy niezwłocznie po rozpoczęciu działalności oraz corocznie w terminie do dnia 15 stycznia na druku według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia (do pobrania)

8. Wykonywać pomiary stężeń czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia działalności;

- co najmniej 1 raz na 6 miesięcy, jeśli wynik ostatniego pomiaru mieścił się w przedziale od 0,1 do 0,5 NDS;

- co najmniej 1 raz na 3 miesiące, jeśli wynik ostatniego pomiaru przekroczył wartość 0,5 NDS;

w każdym przypadku wprowadzenia zmiany w warunkach występowania tych czynników;

jeśli wyniki 2 ostatnich pomiarów stężeń czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – co najmniej 6 miesięcy, nie przekroczyły 0,1 wartości NDS, pracodawca może odstąpić od wykonywania badań i pomiarów.

Wykaz czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:

1. Czynniki chemiczne

Substancje chemiczne spełniające kryteria klasyfikacji jako rakotwórcze lub mutagenne kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającym i uchylającym dyrektywę 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008, str. 1);

Mieszaniny zawierające substancje wymienione w pkt 1 w stężeniach powodujących spełnienie kryteriów klasyfikacji mieszaniny jako rakotwórczej lub mutagennej kategorii 1A lub 1B zgodnie z rozporządzeniem, o którym mowa w pkt 1;

2. Czynniki fizyczne – promieniowanie jonizujące (X, α , β , γ , neutrony).

3. Procesy technologiczne, w których dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym:

- Produkcja auraminy,

- Procesy technologiczne związane z narażeniem na działanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, obecnych w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych,

- Procesy technologiczne związane z narażeniem na działanie pyłów, dymów i aerozoli tworzących się podczas rafinacji niklu i jego związków,

- Produkcja alkoholu izopropylowego metodą mocnych kwasów,

- Prace związane z narażeniem na pył drewna,

- Prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną - frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy,

- Prace związane z narażeniem przez skórę na działanie olejów mineralnych użytych wcześniej w silnikach spalinowych wewnętrznego spalania w celu smarowania i schładzania części ruchomych silnika.

- Prace związane z narażeniem na spaliny emitowane z silników Diesla.